

(Úvod do dialektologie, 2018)

1. Nářeční skupina východomoravská

PŘEČKOVICE (744)

Dětské hry a práce

žena, nar. 1907

Toš ten živod bíl' t'ěškí, to sa ví, prvej¹, is'ěže. To aj diš sme bili jako d'ěcka, diš sme rústli, aj diš sme, mi sme si tak nemohli hrát, jak si fčilkaj² d'ěcka hrajú, fšecko majú, ti balóni, a mi sme mňeli enom pucku³. To sme vzali starú pančuchu, rospárali, udělalí sme pucku, ná⁴ tím sme si enom házávali. A fčilkaj d'ěcka, to mosíja mňet palóni⁵, šag jag oňi povídajú, jakési míče a gdesi cosi, jakíchsi teh hraček, to gde, to mi sme nemohli mňet. To mi us sme moseli, diš sme bili takové d'ěcka, husi hnát, pást, a boski! To sme botú aňi ničeho nemňeli! To sme moseli enom boski. A potom už jak trochu vječí, toš už zas krávi, uš palicu⁶ do ruki, a už hajda, uš krávi, kabaťisko sa dało na hlavu, diš přšało, nebo ten mňech⁷ sa dá na hlavu a uš sa šlo za kravama. Us sme pásli krávi.

Na fčilkaj ti d'ěcka? To aňi nevíja, co je! To fčilkaj je d'ěcko, de⁸ to. To bi aňi, aňi nešli ti d'ěcka, aňi bi to nehna-... aňi bi to nešli pást, aňi bi sa nemohli spoľehnút na to. Aj diš sme přišli, moseli sme viházad hnúj a fčil tej škuťini⁹ donést pod ně, nastlát, fčil sme to moseli napájat, vzít putěnku, do studně na vodi, na vodu, vodi donést, napójit sme to moseli a us sme moseli pomáhat fšecko, po dvoře zaměst a tak. Ale fčilkaj d'ěcka, chm, co to je! To aňi nevíja, že žijú. Co fčil d'ěcka majú život.

¹ dříve, ² teď, nyní, ³ hadrový míč, ⁴ no a, ⁵ míče, ⁶ hůl, ⁷ pytel, ⁸ kde, kdepak, ⁹ steliva pro dobytek

HALENKOV (750)

Roztržené kalhoty

muž, nar. 1912

Přýšel za mnú zdejší opčan, byl to penzýsta. A s'ěžováł sy, že mu můj pes rostrh gat'e. Já sy povídám, tak sy to rozmýšlám, povídám mu: „Éj, ale toš, strýcu Skúpiłový, myslím, můj pes to asy nebýł.“ Že byl. „Poznál sem ho, byl to váš,“ povídál ně. Já povídám: „Tož víte-i¹ co. Poťte sa pod'ívat' a zist'íme to na místo samém, lest'i² sú to ty gat'e rostrhě zubami od moj'iho psa.“ Tož zme přýšli k nám, s cestý zavołám: „Punt'o, pocem!“ Punt'a sa přýhrne spoza chaľupy a povídám mu: „Pocem, tu sy sedňi!“ Chyt'íl sem ho za hubu, sem mu ju otevřel a ptám sa teho strýca Skúpiłového: „Toš čým vám ty gat'e rostrch?“ A on chudák nem'ěl aňi jedneho zuba. Tož jag by mu moh zubama gat'e rostrhnút? „Leda,“ sem mu povídál, „leda by vám to ud'elál pazúrem z nohy.“ Toš strýc Skúpiłú sa ochmúlił³ a požádál za prominut'í a odešel.

¹ víte-li, ² jestli, ³ zakabonil

JAVORNÍK (757)

Ztracený houser

muž, nar. 1900

Tag vám též povím legendu o dvoch ch,,apcuch. Bili to siroti, nejakí Šibula a Babinec. Tag oňi chod'ili na Mijavu, pašovali. Tu od nás nosili kvit¹ a tam otád' zas nosili tabák. Zas ti silní kuráci, co bili, mali rád'i ten maďarskí doháň². Ale zas ti Slováci tu od nás mali rád'i ten lich, d'e,,ali z ňeho pálenku zas, bila vítečná pálenka. Ten Šibula šé,, vraj rás³ tam na Mijavu, to sa tam š,,o, ešče bi,,o prítmo⁴. A jag iše,, po d'ed'iňe, negdo ma,, pust'ené husi. Bili to Pavlincé, prezď'ifka Pavjé, but' – v noci im višli ven ze dvora, bud' vjeter im ňejak otevré,, vráta, a ti husi jak učuli íst⁵, tak strhli krik a bi,, tam parádňi húser. Že ten kričí: „Striče, striče, kam idete?“ A ten Šibula povidá: „Na Mijavu.“ – „Aj já, aj já!“ – „No tak pot',“ drapi,, ho za krk, skova,, ho pod halenu, donés,, ho na Mijavu a tam ho zrovna preda,, a prepí,,. No ale ti ľud'e sa po húserovi zháňali a dali vo,,at policajtem. Ted' nebíva,, rozh,,as po d'ed'inách, neš⁶ policajd bubnova,, a navečer h,,ási,,: „Tím a tím ľud'om sa straťi,, húser.“ Ke kemu bi došé,, z husama, lebo o ňem negdo ved'e,, kebi⁷ im poved'e,, alebo kebi im ho dohna,,. Ale ňigdo o húserovi neved'e,,. Aš potom sa jedňi ptajú: „Prosím váz, akí bi,, ten húser?“ – „No velikí a ma,, na h,,avje čepičku.“ To je černí fléček. „Já, teho Šibula zebra,, a na Mijavje ho preda,,.“ No tak to dali četňikom, četňici došli, Šibulu višetrili, prizna,, sa, že on šé,, na Mijavu a že ten húser sa ho pta,,: „Kam idete, striče? Kam idete?“ – „Na Mijavu.“ – „Aj já!“ – „Tak sem ho zebra,, tam sem ho preda,, a prepí,,. Snát' sem sa s ňím nemoh,, tahnút spátki dom.“ Tag dosta,, za to štirijadvaced hod'in.

¹ líh, ² tabák, ³ prý jednou, ⁴ šero, ⁵ uslyšely, jak někdo jde, ⁶ ale, ⁷ kdyby